

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3315>

Number: 44 , p. 323-332, Spring II 2016

Yayın Süreci

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

03.02.2016

31.03.2016

KAYBOLAN BİR KENT SİMGESİ: İZMİRLİ DÖRDÜZLER

A LOST SYMBOL OF THE CITY: IZMIR'S QUADRUPLETS

Dr. Hülya GÖLGESİZ GEDİKLER

MEB, Öğretmen

Öz

1950'li yılında İzmir'de Türkiye'nin yaşayan ilk dördüzleri dünyaya gelmiş ve bu doğum o yıllarda dördüz doğumların dünyada bile örneklerin az olması bakımından büyük bir etki yapmıştır. Kısaca "İzmirli Dördüzler" olarak tanımlanan ve Egenin bereketini simgelediklerine inanılan Hürriyet, Uhuvvet, Adalet ve Musavvat isimli çocuklar 1950'li yıllarda İzmirli tarafından büyük ilgi görerek, toplumsal yaşamda iz bırakmışlardır. İzmirli Dördüzler, gerek Fransız Devrimi'nden esinlenerek verilen ve aynı yıl meydana gelen iktidar değişikliğine vurgu yapan isimleri, gerekse yaşatılmaları, bakımları, eğitimleri için kent insanlarının verdiği mücadele açısından bir dönemin simgesi haline gelmişlerdir. Bu araştırma çoğunlukla dönemin yerel ve ulusal basınında yer alan haberlerden derlenen, belediye meclis tutanakları ve sözlü tarih çalışmasıyla desteklenen veriler ışığında İzmirli Dördüzlerin ilginç yaşam öyküleri ve onların toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini yeniden toplumsal belleğe taşımayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İzmirli Dördüzler, Türkiye'nin Yaşayan İlk Dördüzleri, İzmir'in Kentsel Simgeleri

Abstract

Turkey's first living quadruplets were born in 1950, in Izmir and because of the infrequency of quadruplet's birth, even in the world, it had made a great impact. Hürriyet, Uhuvvet, Adalet and Musavvat, who were called shortly "Izmir's quadruplets" and was believed that they symbolized the abundance of Aegean, received a great deal of attention from the people of Izmir in 1950s and left a mark in social life. Izmir's quadruplets became the symbol of an era. Both because of their names which were given thereby inspiring from French Revolution and were emphasizing the government change that happened in the same year and because of people's struggle for their survival, care, and education. This research purposed put in mind Izmir's quadruplets interesting story and their impact in social life in the light of the news which took part in local and national media, the data which were supported by town council's reports and an oral history work.

Keywords: Izmir's Quadruplets, Turkey's First Living Quadruplets, Landmarks of Izmir

GİRİŞ

Kentler kendilerine özgü olan tarihi ve kültürel simgelerle akla gelir ve onlarla kimlik kazanırlar ve bu simgeler de çoğunlukla coğrafi, iklimsel özellikler, mekânlar ya da yapılar olmaktadır. Tarihsel olarak bakıldığında İzmir'le

bütünleşmiş olan pek çok simgeden söz edebiliriz. Örneğin devasa bir yapı olan Sarıkışla uzun yıllar bu simgelerden biri olmuştur. Sarıkışla'nın yıkılmasıyla birlikte, aynı alanda yüz yılı aşkın bir süredir varlığını sürdürmekte olan İzmir Saat Kulesi bu boşluğu doldurmuş durumdadır.

Ancak mekânlar ve yapıların yanı sıra sosyo kültürel yaşamın parçası olan etkinlikler, yiyecekler, içecekler ve hatta kişiler de bir kenti ifade eden simgeler olabilirler. Kentsel simgeler bir sürecin ürünüdür ve toplumda bir anlam ifade ettikleri sürece var olurlar. Ancak bir dönem popülerliği yüksek olan bu simgeler, toplumsal gelişmeler ve toplumun ilgi odağındaki değişimlerle birlikte zayıflayabilir ve yok olabilirler.

Fil Mohini İzmir'in kaybolan simgelerinden biridir. Hindistan Başbakanı Nehru'nun Türk çocuklarına armağan etmiş olduğu yavru fil 1950 yılında Türkiye'ye getirilmiş¹, bir süre İstanbul ve Ankara'da yaşadıkdan sonra İzmir ikliminin fil için daha uygun olduğuna karar verilerek İzmir'e getirilmiştir. Bundan sonra yaşamını İzmir'de sürdüren fil sadece İzmirli tarafından hayvanat bahçesinde ziyaret edilen bir varlık olarak kalmamış, geçit törenlerinde, reklamlarda yerini almış ve hatta halk arasında çok yemek yiyenler için "Mohini gibi yiyor" sözünün ortaya çıkmasına neden olmuştur.² Ancak zamanla fil İzmirli için ilginçliğini yitiren bir varlık haline gelmiş, onun yerini alan filler de artık eskisi kadar ilginç gelmemeye başlamıştır. Fil Mohini gibi makalemize konu olan İzmirli Dördüzler de, uzun bir dönem İzmirliğin ilgi odağında kalmış, kentin önemli aktivitelerinde yer alarak, kültürel ve sosyal yaşamının önemli simgelerinden biri haline gelmişlerdir. Hatta ulusal ve dünya basınında yer alan bir konu olması nedeniyle İzmir dışında da dördüzlerin varlığından haberdar olan ve yaşamlarındaki gelişmeleri takip edenler olmuştur.

Türkiye'nin ilk yaşayan dördüzleri olarak bilinen İzmirli Dördüzler, Ayşe ve Mevlüt Susuzlu çiftinin çocukları olarak 23 Temmuz 1950 yılında İzmir Behçet Uz Çocuk Hastanesi'nde dünyaya gelmiştir. Dördüz, beşiz doğumların dünyada örneklerinin az olması nedeniyle bu doğum gerek İzmir'de gerekse Türkiye'de büyük ilgi görmüştür. Bir yerel basın haberinde de ifade edildiği gibi "Doğdukları gün Türkiye'de yer yerinden oynamıştı. Herkes onları görmek, gazeteciler resimlerini çekmek, gazeteler resimlerini bastırma için yarışa girmişlerdi."³

Susuzlu Ailesi, dördüzler doğmadan önce Hatice, Perihan, Makbule, Güler ve Yeter

isimlerinde beş kız çocuğuna sahiptir. Dördüzlerden ise üçü kız, biri erkektir (Hürriyet). Çankaya'da hurdacı dükkânı olan baba Mevlüt Susuzlu, demir alım satımıyla uğraşmaktadır. Gerek ailenin dokuz çocuğun geçimini sürdüreceği bir gelir düzeyine sahip olmaması⁴, gerekse ilk dördüzlerin yaşamasının Türkiye için taşıdığı önemden dolayı, başta hastane yönetimi olmak üzere çoğu İzmirli bu konuda sorumluluk hissetmiştir. İzmir basını çocukların gelişimini yakından takip etmiş, sıklıkla gazeteciler tarafından ziyaret edilen dördüzlerin sağlık durumları, hatta kaç kilo aldıkları düzenli olarak basına yansımıştır. Dönemin köşe yazarlarından Asım Kültür dördüzlerin durumuna ilişkin şu yorumu yapmıştır: "İzmir'de bütün milletin alakasını mahzar olmak bir bahtiyarlıktır. Bu dördüzlerden biri olmak, bütün hayat boyunca, bir şahaser gibi bir kıymet ve takdire, devamlı bir sevgi ve saygı halesine kavuşmaktan başka bir şey değildir. Filhakika onlar hayatın, sonra da ilmin bir şaheseri değil midirler?"⁵

İzmirli dördüzlerin Türkiye'de bir ilk olma özelliği taşımasının yanı sıra dönemin toplumsal yaşamındaki etkisi de göz önünde bulundurulduğunda tarihsel ve sosyolojik açıdan incelemeye değer bir konu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak aradan yarım asırdan fazla bir süre geçmesine rağmen bu konunun bilimsel bir araştırma konusu yapılmadığı sadece çeşitli süreli yayınlarda haber veya röportaj olarak yer aldığı görülmektedir. Tarafımdan 2012 yılında yayınlanan 1950'li Yıllarda İzmir adlı kitapta ise kentin dayanışma konuları kapsamında bu konuya kısaca yer verilebilmiştir. Dolayısıyla topluma mal olmuş olan dördüzlerin on yılı aşkın bir süre toplumsal dayanışma ve kolektif emekle büyütülmüş oldukları gerçeği, dönemin basınında yer alan haberlerde ve döneme tanıklık etmiş kişilerin anılarında saklı kalmıştır. Konuya ilişkin verilerin bilimsel bir bakış açısıyla derlendiği bu çalışmayla, bir dönem İzmir'in toplumsal tarihinde önem taşıyan dördüzler gerçeğinin unutulmasını önlemek ve kent belleğinde canlı kalmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Dördüzler, Egenin Bereket Sembolü ve Dönemin Siyasal Simgesi Oldular

Türkiye'de bir ilk olmaları nedeniyle oldukça ilgi gören dördüzlere İzmirli kuşkusuz çok fazla anlam yüklemektedir. Bu konuda en çok "bereket sembolü" tanımlamasının öne

¹ Cumhuriyet, 26 Aralık 1950.

² Hülya Gölgesiz Gedikler. (2012). 1950'li Yıllarda İzmir, İzmir: Şenocak Yayınları, s.436.

³ Yeni Asır, 26 Haziran 1978.

⁴ Adalet Demirel (2012, Mayıs 26). Kişisel Görüşme, Kiraz.

⁵ Asım Kültür, Dördüzleri Ziyaret. Yeni Asır, 7. Nisan 1951.

çıktığı görülmektedir. Dönemin köşe yazarlarından Ziya Hanhan bir yazısında Arkeoloji müzesinde yer alan bereket tanrısı heykelinin Ege'yi hakkıyla temsil ettiğinden söz ederken, "Bizim dördüzlerimiz de Egenin bir bereket sembolüdür." ifadesini kullanmaktadır.¹ Dördüzlerin bereketi simgelediğine inanan Emine Ozan ise şu açıklamayı yapmaktadır:

İnsan bereketinin nefis bir sembolü halinde, bir dalda aynı anda yetişen bu dört beşeri meyva; memleketimizin üstüne titrediği; sosyal ziynetlerdir... dünyanın her köşesine nasip olmayan, ancak Ege'nin feyizli güneşi altında, bereketli topraklardan kudret ve kuvvet alarak beslenen, yetişen bir Türk anasının tertemiz kanından gelen ve hepimizin malı olan bu dört sosyal incinin bakımları memleketimizin içtimai durumuna ve şerefine layık bir halde yetiştirilmeleri için ne yapsak azdır.²

Dördüzler için seçilen isimler de onlara yüklenen siyasal anlamın ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Başhekimi Ali Rıza Bıyıkdoğan ve Kadın Doğum Doktoru Hikmet Aladağ'ın gözetiminde dünyaya gelen dördüzlere yine aynı kişiler tarafından Fransız Devrimi'nin sloganlarını çağrıştıran Uhuvvet (kardeşlik), Musavvat (eşitlik), Hürriyet ve Adalet isimleri verilmiştir. Özellikle Adalet isminin ülkede adaletin gelişmemiş olduğuna vurgu yapmak amacıyla en düşük kilolu bebeğe verildiği anlaşılmaktadır.³ İsimlerle ilgili dönemin basınında sıkça karşılaşılan açıklama ise olaylar arasındaki bir günlük farka karşın örnekteki gibi Meşrutiyet'in ilanı ile ilişkilendirilmiş olmasıdır. "Doğdukları an ne mutlu bir güne tesadüf etmişti: 23 Temmuz, hürriyetin ilan edildiği gündü. Bu günün peşinde sürüklediği diğer mefhumlar tabiatıyla dördüzlere ad verilmeğe layıktı: Hürriyet, Adalet, Müsavat, Uhuuvet."⁴

Dördüzlerin isimleri her ne kadar Meşrutiyet'in ilanı ve Fransız Devrimi ile ilişkilendirilse de bu isimlerde dönemin siyasal atmosferi-

nin bir yansımasını görmekteyiz. 1950 yılı Türkiye'nin siyasal yaşamındaki dönüm noktalarından biridir. Cumhuriyet kurulduğundan beri iktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi 14 Mayıs Genel Seçimi'nde devrilmiş ve ilk kez farklı bir parti olan Demokrat Parti iktidara gelmiştir. Uzun süren tek parti iktidarı zaman içinde halkta bıkkınlık ve tepki yaratmış olduğundan, demokrasi beklentisi içindeki halk, yeni iktidar partisine büyük bir umutla tutunmuştur. Dolayısıyla genel seçimlerden iki ay kadar sonra dünyaya gelen dördüzlere verilen isimlerin de genel siyasi ortamla ilişkilendirildiği ve seçilen isimlerin Demokrat Parti iktidarına karşı beslenen umutların ifadesi olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Dönemin basınında yer alan bazı açıklamaların da bu düşüncüyü desteklediği görülmektedir. Ömer Vefa, bir yaşını doldurmuş olan dördüzlerin İzmirlilerden yeterli ilgi görmediklerinden yakınmakla birlikte isimleriyle ilgili şu açıklamada bulunmaktadır: "İzmir için yeni ve pek sevimli bir hususiyet olan ve en aziz idealleri kendilerine ad olarak verdiğimiz bu demokrasi sembollerini böyle yüzüstü bırakamayız. Adalet biraz dermansızdır. Seyirci mi kalalım?"⁵ İlerleyen zamanlarda ise iktidara yönelik umutların zayıflamasının da etkisiyle olsa gerek isimlere yönelik eleştiriler de olmuştur. Örneğin Ziya Hanhan'ın bu konudaki eleştirisi şöyledir: "Çocuklara bir tuhaf isimler de vermişler. Hürriyet, Adalet, Musavvat ve Uhuuvet ... Eski Osmanlı paralarında böyle klişeler vardı. Millet hayatta bulamadığını hiç olmazsa paraların üzerinde okur içi açılırdı. Dördüzlere bu isimler ne diye verildi bilmem. Eğer bir espri yapılmak istenmişse o başka..."⁶

Ulusal Bir Sorun Olarak Görülen Dördüzlerin Bakımı Konusu

1950'lerde dünyanın çeşitli ülkelerinde doğan dördüz çocukların varlığı ve bunların bakımlarının devlet tarafından üstlenildiği bilinmektedir. İzmir basınına yansıyan bilgiler göre Fransa'da hükümet tarafından bakılan, İngiltere'de ise bakımlarını Kraliyet ailesinin üstlendiği dördüzler yaşamaktadır.⁷ En popüler olanları ise 1934 yılında Kanada'da dünyaya

¹ Ziya Hanhan, Bu Şehir, *Demokrat İzmir*, 26 Mart 1955.

² *Yeni Asır*, 24 Eylül 1954

³ *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1950

⁴ *Yeni Asır*, 23.01.1951; Ayrıca bakınız. *Cumhuriyet*, 25 Temmuz 1950; Şinasi Molo, İzmir'in Dördüzleri 4 Yaşına Girdiler, *Ege Ekspres* 23 Temmuz 1953.

⁵ Ömer Vefa, Dördüzler İzmirlidir, *Demokrat İzmir*, 23 Temmuz 1951.

⁶ Ziya Hanhan, Görünen Köy, *Demokrat İzmir*, 1 Nisan 1955.

⁷ İlhan Esen, İzmirli Dördüzler 1 Yaşına Giriyorlar, *Demokrat İzmir*, 17.07.1951; *Demokrat İzmir*, 17 Eylül 1950.

gelen ve dünyanın ilk yaşayan beşizleri olan "Dionne Beşizleri"dir. Yaşamları üç Hollywood filmine konu olan beşizler, Ontario Hükümeti tarafından ailelerinden alınarak, yaşamlarını dokuz yıl kendileri için özel olarak yaptırılan hastane donanımına sahip ve turistlerin ziyaretine açık bir binada sürdürmüşlerdir. Beşizler burada kaldıkları 1934 ile 1943 yılları arasında 3 milyon kişi tarafından ziyaret edilerek, hükümete yarım milyar dolar gelir sağlamışlar, aile ancak 9 yıl süren bir hukuk mücadelesi sonucunda çocuklarını hükümetten alabilmiştir.¹ Zaman zaman Türk basınında yer verilen Kanadalı Beşizlerin himaye edilme biçiminin İzmirli Dördüzler için bir örnek oluşturduğu anlaşılmaktadır.

İzmirli Dördüzler dünyaya geldiğinde ilk önce hastane yönetiminin girişimiyle bir yardım komitesi oluşturulmuş, gündüz ve gece bakıcılarının yanı sıra sütanneler tutulmuştur. Doktorlar bebeklerin hastanede özel bir odada bakılmakta olmalarına karşın, çok da steril olmayan hastane ortamında sürekli kalmalarını doğru bulmayarak ayrı bir evde bakılmalarını önerse de bu mümkün olmamıştır.² Bu mucizevi doğum halk tarafından büyük ilgi görmüş ve çok geçmeden hem İzmir'de hem de Türkiye genelinde yardım kampanyaları başlatılmıştır. Dönemin Belediye Başkanı olan Hulusi Selek 1500 lira³, Murat Aydınbay'ın torunu Meral Aydınbay ise 500 lira yardımda bulunarak, dördüzlere değerli hediyeler sunmuştur.⁴ Cumhuriyet Gazetesi 26 Temmuz günü bir yardım kampanyası başlatmış ve ilk bağışçı da kendisi olmuştur. Cumhuriyet Gazetesi adına 500 Lira ve Cumhuriyet Gazetesi Tahrir ve İdare Heyeti adına 200 Lira olmak üzere toplamda 700 liralık bağışta bulunmuştur.⁵ Belirli aralıklarla toplanan yardımlar gazetede yayınlanmış ve bir ayın sonunda toplanan 3057 Lira 64 kuruş olan para Cumhuriyet İzmir temsilciliği aracılığıyla bir basın açıklamasıyla hastane komitesine teslim edilmiştir.⁶

Dördüzler iki aylık olduklarında iyi ba-

kılmadıkları gerekçesiyle aileleri tarafından hastaneden alınarak evlerine götürülmüştür. Ancak hastane doktorları ve kent ileri gelenleri bundan endişe duyarak çocukları geri almak için girişim başlatmıştır.⁷ İzmir Milletvekili Osman Kapanı ve Dr. Behçet Uz'un da katılımıyla dördüzlerin bakımı konusunda bir toplantı yapılmış ve ardından aynı heyet Susuzlu Ailesini ziyaret etmiştir. Hem çocukların muayenesi yapıp, sağlık durumları incelenmiş, hem de aileye dördüzlerin yaşatılması ve bakımlarının toplumsal ve bilimsel açıdan büyük önem taşıdığı, konunun ulusal bir mesele olduğu açıklanmıştır. Dolayısıyla dördüzlerin ailesi, çocuklarının mutlaka hekim gözetiminde olmalarının gerekliliği ve yardım komitesine teslim edilmeleri konusunda ikna edilebilmiştir. Yardım komitesinin çocukların bakımını sürdürmede yeterli olamayacağına bilincinde olan kent ileri gelenleri ise dördüzlerin belediye veya hükümetin himayesi altında olmaları ve bu konuda mutlaka bir dernek kurulması gerektiğine inanmaktaydılar.⁸

Dördüzler, geleceklerinin ne olacağı ve nerede bakılacakları konusunda hemen karara varılmadığından bir ay kadar ailelerinin yanında kalmaya devam etmişlerdir. Daha sonra Karşıyaka Çocuk Yuvası'nda kalmaları kararlaştırıldı. Çocuklar için iki sütanne ve bir hizmetçi tutuldu.⁹ Ancak uzun süre burada kalamayan çocuklar yeniden Behçet Uz Çocuk Hastanesi'ne yerleştirildiler. Uzun süredir hastane odasında yaşamakta olan çocukların durumunu değerlendiren Hikmet Aladağ, kış aylarında oyun ihtiyaçları pek giderilemeyen çocukların adeta kuluçka yaşamı sürdürdüklerini belirtmiştir. Yaz aylarında ise daha şanslıydılar. Çünkü her sabah denize girmeleri için taksitle İnciraltı'na gönderiliyorlar, öğle uykusundan sonra da hastanenin bahçesinde oynama fırsatları oluyordu.¹⁰ Hastane ortamının çocuklar için sağlıksız olduğu ve fazla hareket alanlarının bulunmamasından kaynaklı sorunlar yaşandığı sürekli gündeme gelmiş olsa da burada 5 yaşına kadar kaldıkları bir gerçektir. Dördüzlerden biri olan Adalet Demirel, hastanede kaldıkları dönemi anımsamaktadır. Demirel, Hikmet Aladağ'ın kendilerini ziyaret ettiğinden, çok yaramaz oldukları için

¹ CNN News (1997, Nowember 19). *The Dionne quintuplets: A Depression-era freak show*. Erişim tarihi: 30.01.2016
<http://edition.cnn.com/US/9711/19/dionne.quints/>

² İlhan Esen, *Demokrat İzmir*, 2 Eylül 1950; *Yeni Asır*, 23 Ocak 1951.

³ *Anadolu*, 23 Temmuz 1951.

⁴ *Demokrat İzmir*, 1 Mart 1951; *Yeni Asır*, 1 Mart 1951

⁵ *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1950.

⁶ *Cumhuriyet*, 24 Ağustos 1950.

⁷ *Cumhuriyet*, 1 Ekim 1950.

⁸ *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1950.

⁹ Kadri Başçı, "Dördüzler İzmir Çocuk Yuvasındaki Dairelerinde". *Cumhuriyet*, 20 Ekim 1950.

¹⁰ Muzaffer Özey, "İzmirli Dördüzler 5 Yaşına Giriyorlar", *Yeni Asır*, 22 Temmuz 1954.

çoğu zaman hastaneyi birbirine kattıklarından söz etmiştir. Bu döneme ilişkin anımsadığı bir anıyı ise şöyle aktarmaktadır: “Özel odamızdan kaçtık mı bizi değişik yerlerde bulurlardı. Bir gün çamaşırhaneye saklandık. Orta yaşlı bir bey bizi ararken çok zorluk çekmiş. Hasta bakıcı olabilir. Hikmet Aladağ bizi bulamazsa onu işten atacağını söylemiş. Sonra bize daha çok dikkat etmeye başlamışlar.”¹

Dördüzler hastanede yaşamlarını sürdürmeye devam ederken bir yandan da doğduklarından itibaren gündemde olan dernek kurma girişimleri devam etmiştir. Bu girişim onların doğumundan sekiz buçuk ay sonra gerçekleşebilmiştir. “İzmirli Türk Dördüzlerini Koruma ve Tanıtma Derneği” adını alan yeni oluşum basında genelde “Dördüzleri Koruma ve Tanıtma Derneği” olarak geçmektedir. Derneğin kurucu üyeleri arasında Vali Osman Sabri Adal, Dr. Behçet Uz, Dr. Selahattin Tekant, Dr. Feridun İzmirlioğlu, Dr. Hikmet Aladağ ve Başhekim Ali Rıza Bıyıkhoğlu gibi isimler bulunmaktadır. 7 Nisan 1951 tarihinde ilk toplantısını yapan derneğin başkanlığına Dr. Behçet Uz getirilmiş, Sekine Tabak ise başkan yardımcısı olmuştur. Dernek yetkilileri dördüzleri merak eden ve onlara hediyeler sunmak isteyen İzmirli her gün 14.00 -15.00 saatleri arasında ziyaret edebilecekleri bilgisini de vermiştir.² Dördüzlerin yaşama tutunmaları artık kesinleşmiş olsa da basında “Bu memleketin öz malı olan “Hürriyet”, “Adalet”, “Müsavat”, “Uhuvoet” daha uzun, çok uzun yıllar yaşayacaktır, evvel Allah inayeti, sonra da halkımızın müşterek gayretile..” şeklinde ifadeler yer verilmesinden, dördüzlerin bakımı ve sağlığına ilişkin kamuoyu ilgisinin sürdüğü, bakımları ve gelecekleri konusunda endişelerin olduğunu göstermektedir. Dördüzlerin birinci yaş günlerinde durumlarını değerlendiren Anadolu Gazetesi şu manşeti atmıştır: “Dördüzler artık milli bir mesele olmuştur onların istikbalini milletçe düşünmeliyiz”³. İzmir Behçet Uz Çocuk Hastanesi doktorlarından Fazıl Taluğ basına verdiği demeçte dördüzlerin hükümet himayesine alınması için milletvekillerinin yasa teklisi

finde bulunması gerektiğini açıklamıştır⁴. Dr. Hikmet Aladağ ise dördüzlerin doğumunun dünya basınında yankı yaptığına dikkat çekerek, bu konuda başarısız olmaları durumunda aynı derece olumsuz yankı yapacağı endişesini dile getirerek, dördüzlerin bakımı konusunun Türkiye için milli bir mesele haline geldiğini belirtmiştir.⁵

Dördüzler için kurulan derneğin işlevsel olabilmesi için bağışlar oldukça önem taşımaktaydı. Fazla olmamakla birlikte bağışlar ilerleyen yıllarda da devam etmiştir. Bazı bağışların ise basın açıklaması eşliğinde yapıldığı görülmektedir. 1953’de İzmir Belediyesi dördüzler için bütçesinden 500 lira ayırmıştır. İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal imzaladığı çeki Dr. Hikmet Aladağ’ın, dördüzlerin, ayrıca çocukların bakıcıları ve annelerinin de katıldığı bir basın açıklamasıyla teslim etmiştir.⁶ Menemen Belediyesi bütçesinden 250 lira ayırmış ve bunun el öpme töreni ile alınması kararlaştırılmıştır. Ayrıca okullardan da yardımların geldiği, Cumhuriyet Kız Enstitüsü ile Göztepe Kız Enstitüsü öğrencilerinin dördüzlerin giysilerini diktikleri anlaşılmaktadır.⁷ Dördüzleri Koruma ve Tanıtma Derneği 1954 yılındaki genel kurulunu Vali Muzaffer Göksenin başkanlığında, Kültürpark Tenis Kulübü’nde dördüzlerin doğum günü olan 23 Temmuz’da, yapmıştır. Bu toplantıya valinin eşi, dernek üyeleri, Behçet Uz Çocuk Hastanesi doktorları, Yardım Sevenler Derneği Başkanı Sekine Tabak ve basın mensupları katılmıştır. Genel kurulda maddi kaynak yaratma konusundaki sorunlar görüşülmüş, Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı’nun dördüzler için her yıl 10 bin lira tutarında bir ödenek ayırmasına ilişkin beklentileri de dile getirilmiştir. Sekine Tabak dernek başkanı seçilirken, diğer yönetim kurulu üyeleri ise Nebahat Tansu, Seniye Yüceyrek, Dr. Hikmet Aladağ ve bütün tüccarlarından Ali Arcan’dan oluşmaktaydı.⁸

Dördüzler Festivali

Dördüzleri Koruma ve Tanıtma Derneği yetkilileri, dördüzlerin bakımı için bağışların

¹ Adalet Demirel (2012).

² Gürbüz Kipkurt, “Dördüzler 9 Aylık Oldular”, *Anadolu*, 23 Nisan 1951.

³ Gürbüz Kipkurt, “Dördüzler Bugün Bir Yaşını Dolduruyor”, *Anadolu*, 23 Temmuz 1951.

⁴ İlhan Esen, “İzmirli Dördüzler 1 Yaşına Giriyorlar”, *Demokrat Demokrat İzmir*, 17 Temmuz 1951.

⁵ Gürbüz Kipkurt, “a.g.m.,

⁶ *Demokrat İzmir*, 3 Şubat 1953; *Anadolu*, 3 Şubat 1953; *Ege Ekspres*, 3 Şubat 1953; *Yeni Asır*, 3 Şubat 1953

⁷ *Demokrat İzmir*, 13 Nisan 1953.

⁸ *Yeni Asır*, 24 Temmuz 1954; *Demokrat İzmir*, 25 Temmuz 1954.

yeterli olmayacağını bildiklerinden derneğe gelir sağlama konusunda çeşitli arayışlara yönelmişlerdir. Bunlardan en önemlisi fuar kapsamında düşünülen Dördüzler Festivali'dir. Fuarın dördüzler için bir gün uzatılması projesi ilk olarak 1951 yılında gündeme gelmiştir. Fuar bir gün uzatılacak, o gün işletmelerin gelirlerinin bir bölümünü dördüzlere ayrılacak, diğer yandan belediye de sadece o gün giriş ücretine 5 kuruş zam yaparak geliri derneğe aktaracaktı. Ayrıca Dördüzler Festivali kapsamında *Garden Parti* olarak adlandırılan bir gece düzenlenmesi fikri de ortaya atılmıştır. Fuarın bir gün uzatılacağı haberinin toplumda olumlu bir etki yaptığı anlaşılmaktadır. Bu konuda basına yansıyan bir haberde şu ifadeler kullanılmıştır: "O gün, ışıkları sönmüş bir odada kalan insanlar gibi, kendimizi karanlığın kolları arasında bulurduk. Dördüzlerin ışıklı hayatı sayesinde bu yıl bir gün daha, neşeli, zevkli, eğlenceli ve kederden uzak bir hayat yaşayacağız."¹

Fuarın bir gün uzatılması ve o günün giriş ücretleri ile eğlence yerlerinden alınan vergilerin dördüzlere aktarılması geleneksel bir hal alarak 1950'li yıllarda devam etmiştir.² Fuarın bir gün uzatıldığı günde açık kalan eğlence yerleri ve gazinolar, gelirlerinin yarısını Dördüzleri Koruma Derneği'ne aktarmaktadır.³ 21 Eylül Eylül 1952 tarihinde de fuar dördüzler için bir gün uzatılarak, devlet pavyonları dışındaki sergiler açık kalmıştır. Ayrıca İzmir Tenis Kulübü'nde Avrupa Güzeli Günseli Başar'ın da katılımıyla dördüzler yararına bir parti düzenlenmiştir.⁴ Gelenekselleşen dördüzler gecesinin bir sonraki yıl ki konuğu ise Türkiye Güzeli Ayten Akyol olmuştur.⁵ 1954 yılında Fuar Kübana Pavyonu'nda düzenlenen Dördüzler Gecesi'ne başta Vali Muzaffer Göksenin ve Belediye Başkanı Selahattin Akçiçek olmak üzere İzmir'in ileri gelenleri ve yabancı pavyonların temsilcilerinden pek çok kişi katılmıştır. Gecede ünlü caz sanatçısı İlham Gencer sahne almıştır.⁶ Basına yansıyan bilgilerden Dördüzler Festivali'nin 10 yıl boyunca devam ettiği anlaşılmaktadır.⁷ Ada-

let Demirel'in fuar gecelerinden anımsadıkları Müzeyyen Senar, Sevim Çağlayan ve Zeki Müren'in söylediği şarkılar ile kendilerine tabak kırılmasıdır. Ayrıca Demirel, gelenekselleşmiş olan bu etkinliğin 1960 Askeri darbesinden sonra son bulduğunu belirtmiştir.⁸ Dördüzler Festivalini sadece dördüzlere ekonomik yarar sağlayan bir proje olarak görmemek gerekir. Bu etkinlikler aracılığıyla dördüzler halka mal olmuş ve İzmir halkının dördüzlere karşı farkındalığı yükselmiştir. Fuarın dönemin eğlence yaşamında taşıdığı önem de dikkate alındığında Dördüzler Festivali kuşkusuz o yılları yaşamış pek çok İzmirlinin belleğinde canlılığını korumaktadır.

5 Yaşında Hastaneden Taburcu Olan Dördüzlerin Sonraki Yaşamları

Dördüzler 5 yıl boyunca Behçet Uz Çocuk Hastanesi'nde yaşadıkten sonra, yer olmadığı gerekçesiyle hastane yönetimi tarafından taburcu edilerek ailelerine geri verilmişlerdir. Çocukların 5 yaşını doldurmuş olmaları ve herhangi bir yaşam riski taşımamalarına karşın hastaneden çıkarılarak ailelerine verilmelerini bir felaket olarak değerlendirenler bulunmaktaydı. Ziya Hanhan köşesinde bununla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

...Hastahanenin temiz ışıklı odalarından sonra, onların baba evlerinde geçirdikleri ilk geceyi pek merak ediyorum. Sabah kahvaltısında ne yediler acaba?... Oturdıkları odanın elektriği var mıydı?... son bir teklif: Dördüzleri ciddi surette himaye edecek bir cemiyet kuralım. Ege'nin bereket sembolü olan Dördüzleri tabiatın ve zaruretin insafsız ellerine terk edemeyiz.⁹

Dördüzlerin Karşıyaka Çocuk Yuvası'nda özel bir odada özel bakıcılar tarafından bakılması konusu yeniden gündeme gelirken¹⁰, Dördüzleri Koruma ve Tanıtma Derneği de çocukların geleceği ile ilgilenmeyi sürdürmekteydi. Bu konuyu çözüme kavuşturmak için dernek yetkililerinin girişimiyle Vali Kemal Hadımlı başkanlığında ilde bir toplantı yapılmıştır. Toplantıya dernek yetkilileri Sekine Tabak, Nebahat Tansu, Ali Arıcan, Tevfik Durak, Seniye Yüceyürek ve Hikmet Aladağ'ın yanı sıra, İzmir Demokrat Parti İl Başkanı Enver

¹ *Yeni Asır*, 12 Ağustos 1951

² Tayfun Göçmenoğlu (2010). "Fuar'da Ne Güzel Eğlenirdik", *KNK Kent Konak Dergisi*, Fuar Özel Sayısı: 4, s.27.

³ İzmir Belediyesi (1953). *İzmir Belediyesi 1953 Yılı Çalışma Raporu*, s.52.

⁴ *Demokrat İzmir*, 22 Eylül 1952; *Yeni Asır* 22 Eylül 1952

⁵ *Yeni Asır*, 23 Eylül 1953; *Ege Ekspres*, 23 Eylül 1953

⁶ *Yeni Asır*, 24 Temmuz 1954

⁷ *Demokrat İzmir*, 15 Eylül 1954; *Yeni Asır*, 15. Eylül 1954, *Yeni Asır*, 22 Eylül 1959;

⁸ Adalet Demirel (2012).

⁹ Ziya Hanhan, "Görünen Köy", *Demokrat İzmir*, 1 Nisan 1955

¹⁰ *Yeni Asır*, 12 Nisan 1955

Dündar Başar, İl Sağlık Müdürü Reşat Tanberk, İzmir Belediye Başkanı Selahattin Akçiçek ve dördüzlerin babaları Mevlüt Susuzlu katılmıştır. Bu toplantıda Behçet Uz Çocuk Hastanesi yakınında bir apartman dairesi tutularak, çocukların burada ablalarından biri, bir hemşire, bir bakıcı ve bir de hizmetçiyle birlikte yaşamaları uygun bulunmuştur. Çocuk Doktoru Selahattin Tekant'ın çocukların sağlık durumu ile ilgilenmesi, yemeklerinin de anlaşmalı bir lokantadan getirilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca alınan karara göre çocuklar yaz aylarını İnciraltı'nda tutulacak bir evde geçirecekler, anne ve babaları onları istediği zaman ziyaret edebilecekti. Gerekli mali kaynağın bağışlar yoluyla sağlanması ve bu amaçla düzenlenecek yardım kampanyasına halkın katılımının teşviki düşünülmektedir.¹ Dördüzlerin ailelerinden alınarak dernek himayesinde bakımlarının sürdürülmesine ilişkin önemli adımlar atılırken, olayın maddi boyutu da büyük ölçüde çözümlenmiştir. İzmir İş Bankası Genel Müdürü Üzeyir Avunduk, dördüzler için 700 lira vermiş ve bu yardımın İş Bankası tarafından her ay düzenli olarak yapılacağını ifade etmiştir.² Diğer yandan Vilayet Daimi Encümeni 12 Kasım'da yaptığı toplantıda vilayet bütçesinden 5000 lira yardım yapılmasını karara bağlamıştır.³ Belediyenin dördüzler için yardımları da sürmüştür. Derneğin 1956 yılındaki yardım talebini değerlendiren İzmir Belediye Meclisi 1/8/1956 tarih 3997 sayılı kararla derneğe 500 lira yardım yapma kararı alarak durumu derneğe bildirmiştir.⁴

Dördüzler 1955 yılından itibaren kendileri için tutulan bir apartman dairesinde bakıcılarıyla birlikte yaşamaya başladılar. Önce bir Alman mürebbiye tutulmuştur. Alman mürebbiye ile yaşadıkları dönemi anımsayan Adalet Demirel, Çankaya taraflarında Helvacıoğlu Apartmanı'nda Alman bir çiftin kendilerine baktıklarını ve onlara Alman olmalarına karşın mösyö ve madam diye hitap ettiklerini belirtmiştir. Alman çiftin oldukça kuralcı olduğundan da söz eden Demirel, yemek yeme, parkta oy-

nama ve yatma saatlerinin düzenli olduğunu ancak mürebbiyelerinin sulu yemek yapmayı bilmediğini anımsamaktadır. Dördüzlere yabancı şarkılar öğreten Alman mürebbiye, ziyaretçiler geldiğinde reverans yapılması gerektiğini de öğretmişti. Demirel'in söylediğine göre Uhuvet'in eline ütü basmış olması nedeniyle Alman bakıcının görevine son verilmiş ve bundan sonra kendilerine üç Türk bakıcı bakmıştır. Bunlardan Fatma, onlara ailelerine teslim edildikleri zamana kadar bakmıştır. Dördüzler hafta sonlarını ailelerinin yanında geçirmekteydiler. Fatma Hanım dördüzlerle yatılı kalırken kendi kızı Samile ise anneannesi ile kalıyordu. Yazları İnciraltı'ndaydılar. Orada kaldıklarında bakıcıların kızı Samile de onlarla kalabiliyordu. Dördüzlerin bakıcısı Fatma Hanım bütün harcamaların kaydını bir defterde tutmak zorundaydı. Çünkü dernek başkanı belirli aralıklarla harcamaların denetimini yapmaktaydı.⁵

Dördüzlerin eğitimlerini nerede sürdüreceklere konusu bebekliklerinden beri ilgili kişileri meşgul eden bir başka konu olmuştur. İlk zamanlarda Behçet Uz'un Bornova'da yaptırdığı Ege Koleji'ne gitmeleri planlanmış ancak bu gerçekleşmemiştir.⁶ 5 yaşına geldiklerinde Yusuf Rıza Anaokulu'na yazdırıldılar. Aynı dönemde derneğin kiraladığı apartman dairesinde Alman mürebbiye gözetiminde yaşamlarını sürdüreceklere. Dördüzlerin ulaşım ve öğle yemeklerini ise okulun üstlendiği anlaşılmaktadır.⁷ İlkokul yaşlarının gelmesi üzerine Çamlaraltı Koleji ile anlaşılmıştır. Basında yer alan bir haberde yedinci yaş günlerini hastanede kutlayan ve hastane personeliyle yemek yiyen dördüzlerin sonrasında hep birlikte Çamlaraltı Koleji'ni ziyaret ettiklerinden söz etmektedir. Burada yatılı okuyacak olan dördüzler için okulun bir daire ayırdığı, bakım ve yiyecek konularını ise derneğin üstleneceği belirtilmiştir.⁸ Anaokulu ile ilgili bir şey anımsamadığını söyleyen Demirel, Çamlaraltı Koleji'nde de çok uzun kalmadıklarını, çok yaramaz oldukları için

¹ *Demokrat İzmir*, 17 Mayıs, 1955 *Ege Ekspres*, 17 Mayıs 1955; *Yeni Asır*, 17 Mayıs, 1955

² *Yeni Asır*, 29 Haziran 1955

³ *Ege Ekspres*, 13 Kasım 1955

⁴ İzmir Belediyesi. (1956, Ekim). *İzmir Belediye Meclisi 1-31 Ekim Ekim 1956 Mutat Toplantılarına ait Tutanak*. C. 83, s.291.

⁵ Adalet Demirel. (2012)

⁶ Şinasi Molo, "İzmirin Dördüzleri 4 Yaşına Girdiler". *Ege Ekspres*, s 23 Temmuz 1953; *Demokrat İzmir*, 13 Nisan 1953.

⁷ *Demokrat İzmir*, 27 Eylül 1955.

⁸ *Yeni Asır*, 24 Temmuz 1957. 1954 yılında kurulmuş olan Çamlaraltı Koleji'nin ilk yıllarında yapılan öğrenci kayıtlar saklanmadığından, dördüzlere ait bir kayıt belgesi bulunamamıştır.

okuldan kayıtlarının silindiğini belirtmektedir. Askeri Darbe sonrasında ailelerinin yanında kalmaya başladıklarını belirten Demirel, ilkokulu Kahramanlar'da okuduklarını, ortaokulu ise kızların Cumhuriyet Kız Sanat Enstitüsü'nde, Hürriyet'in ise Namık Kemal'de okuduğunu belirtmiştir. Uhuvvet liseyi de Cumhuriyet Kız Sanat Enstitüsü'nde okurken, Adalet ve Musavvat Kız Lisesi'ne geçmiştir. Kızlar üniversiteye devam etmemiş ancak Musavvat ve Adalet Ortaklar Öğretmen Lisesi'ni dışarıdan okuyarak öğretmen olmuş, Buca'da mimarlık okuyan Hürriyet ise öğrenci olayları nedeniyle okulu bırakmak durumunda kalmıştır¹.

Dördüzler varlıklarıyla ve katıldığı toplumsal etkinlikler sayesinde İzmirlilerin yaşamına bir canlılık getirmiştir. Diğer yandan onların da bu ayrıcalıklı durumları sayesinde oldukça renkli ve unutulmaz bir çocukluk dönemi geçirdikleri de bir gerçektir. Örneğin hastanede kaldıkları dönemde doğum günlerinin özenle kutlandığı anlaşılmaktadır. Birinci yaş günlerinde hastaneye saz ekibi getirilmiş ve küçük bir sanatçı dördüzlere konser vermiştir.² Kanadalı Beşizler kadar olmasa da sık sık ziyaret edilen dördüzlere hediyeler de verilmekteydi. Bunlardan bazılarının basına da yansıdığını görmekteyiz. İki yaşını doldurduklarında Belediye Başkanı Rauf Onursal onları ziyaret ederek çeşitli hediyeler vermiştir.³ Ertesi yıl ise Vali Muzaffer Göksenin ve eşinin yılbaşı nedeniyle dördüzleri ziyaret edip hediyeler verdikleri anlaşılmaktadır.⁴ Dördüzler biraz büyüdüklerinde ise o yıllarda düzenlenen geleneksel çocuk balolarında yerlerini aldılar. Basına yansıyan bilgilere göre 1953 yılında düzenlenen 23 Nisan Çocuk Balosu'na katılacak olan dördüzlerin bir gün önce diğer çocuklarla provaya katıldıkları, baloda Hürriyet'in doktor, kızların ise hemşire giysisi giyecekleri ve Cumhuriyet Kız Enstitüsü öğrencileri tarafından hazırlanan bu giysilerin hastanede çocuklara teslim edildiği belirtilmektedir.⁵ Çocukluk döneminde oldukça canlı bir sosyal yaşamlarının olduğunu söyleyen Adalet Demirel, iş adamları, siyasetçiler, sanatçılar, büyük elçiler gibi önemli kişilerin de aralarında bulunduğu pek çok kişinin kendilerini ziyaret

ettiğini ve önemli kişilerle tanıştıklarını belirtmiştir. Demirel, otel odasında ziyaretine gittikleri Zeki Müren'in kendilerine dolma kalem, çikolata gibi hediyeler verdiğini, Adnan Menderes ya da Celal Bayar İzmir'e geldiğinde bakıcıları Fatma Hanım'la birlikte havaalanına karşılamaya gittiklerini, ayrıca Celal Bayar'ın kendilerine 'Sizi Kanadalı Beşizlerin yanına götüreceğim.' dediğini anımsamaktadır. 9 Eylül'de düzenlenen Zafer Alayı'nda bayraklara sarılı bir vaziyette kamyonun üzerine çıkıp şeker atmaları, kadınlar matinesi olduğunda en öne oturtulmaları Demirel'in belleğinde kalan diğer anılardır.⁶ Dördüzlerin Kanadalı Dionne Beşizlerine benzetildikleri ve yaşamlarının onlarınkiyle kıyaslanmaya çalışıldığı bir gerçektir. Quitland adlı özel bir hastanede dokuz yıl yaşamlarını sürdürmüş olan beşizlerin milyonlarca ziyaretçisi olmuştu. Arkasını göstermeyen camlı bir bölmeden belirli saatlerde milyonlarca meraklı göz tarafından izlenmekteydiler. Ancak beşizlerden biri olan Cecile, 1963 yılında yayınlanan otobiyografisinde camın arkasındaki insanların varlığını hep hissettiklerini açıklayarak, o dönemdeki yaşamlarını 'Bir sirkin merkezinde yaşıyorduk' sözüyle özetlemiştir.⁷ Toplumsal hayatın sürekli içinde olan İzmirli Dördüzlerin yaşamı da canlı ve hareketliydi. Kuşkusuz yaşatlarından çok farklı bir çocukluk dönemi geçirmişlerdi. Ancak Kanadalı Beşizler gibi bir para kazanma aracı olarak görülmemişlerdir. İzmirli Dördüzlerin en zayıfı olarak dünyaya gelen Adalet Demirel'in anılarında mutlu bir çocukluk döneminin olduğu, o yılları özlemle anmasından da anlaşılmaktadır.⁸

1960'ta gerçekleşen 27 Mayıs Askeri Darbesi Türkiye için olduğu kadar İzmir için de yeni bir siyasal dönemeç oldu. Yargılamaların da etkisiyle eski iktidarı temsil eden bireylerin, siyaset ve toplum hayatından çekilmesiyle birlikte, İzmir'in toplumsal yaşamında da yeni bir dönem başlamış oldu. Askeri darbe dördüzler için de bir dönüm noktası olmuştur. Bundan sonra ailelerine teslim edildikleri için sahip oldukları ayrıcalıkların çoğunu kaybeden dördüzler, ekonomik durumu çok da iyi olmayan

¹ Adalet Demirel (2012).

² *Demokrat İzmir*, 23 Temmuz 1951.

³ *Ege Ekspres*, 24 Temmuz 1952.

⁴ *Ege Ekspres*, 31 Aralık 1953; *Yeni Asır*, 31 Aralık 1953.

⁵ *Yeni Asır*, 23 Nisan 1953; *Demokrat İzmir*, 23 Nisan 1953.

⁶ Adalet Demirel. (2012).

⁷ Gaffney, D. (2009, March 23). The Story of the Dionne Quintuples. Wichita, Kansas. Erişim Tarihi: 30 Ocak 2016 http://www.pbs.org/wgbh/roadshow/fts/wichita_200803A12.html

⁸ Adalet Demirel. (2012).

ailenin sahip olduğu olanaklar doğrultusunda normal bir yaşam sürmeye başladılar.

SONUÇ

Türkiye'nin yaşayan ilk dördüzleri olarak İzmir Behçet Uz Çocuk Hastanesi'nde gözlerini dünyaya açan dördüzler, bir ilk olmalarından kaynaklı olarak kısa sürede çevredekilerin ilgi odağı haline geldiler. Başarılı çoklu doğumların çok az sayıda olduğu yıllarda dünyanın pek çok ülkesinde bu doğumların büyük ilgi gördüğü ve doğan çocukların yetkili birimlerce koruma altına alındığı anlaşılmaktadır. Dördüzlerin yoksul ve dokuz çocuklu bir aileye sahip olmaları, onların hayatta kalabilmeleri ve yaşamlarını sürdürebilmeleri konusunda toplumsal bir duyarlılığın oluşmasına neden oldu. Hastane yönetimi çocukların bakımıyla ilgilenerek bir komiye oluşturdu. Türkiye geneline de yansıyan bağış kampanyaları ile sütanneler ve bakıcılar tutularak çocukların bakımları sürdürülmeye çalışıldı. Dördüzlerin doğrudan hükümet ya da belediye himayesine alınmalarının gerekliliği hep dile getirilmiş olsa da bu gerçekleşmedi. Ancak gerek valilik gerekse İzmir Belediyesi tarafından sürekli desteklendiler. Aileleriyle birlikte yaşamaları uygun görülmediğinden dördüzler 1951 yılında kurulan İzmirli Türk Dördüzlerini Koruma ve Tanıtma Derneği'nin himayesinde, yaşamlarını beş yıl hastane odasında ve diğer beş yılı da bir apartman dairesinde sürdürdüler.

İzmirli Dördüzler Türkiye'de bir ilk olmaları bakımından İzmir'in bereket sembolü olarak tanımlandılar ve Fransız Devrimi'nin ilkelerini taşıyan isimleriyle İzmir halkının siyasal beklentilerinin simgesi oldular. İzmir'in hatta Ege'nin toplumsal yaşamında önemli bir yere sahip olan İzmir Fuarı her yıl onlar için bir gün uzatıldı. Yıllarca kentin önemli simalarının katıldığı eğlencelerin, matinelere, 23 Nisan çocuk balolarının ve 9 Eylül fener alaylarının baş konduğu olan dördüzler, varlıklarıyla İzmir'in toplumsal yaşamına renk kattılar. 1960 Askeri Darbesi'nden sonra ise yaşamlarına ailelerinin yanında devam etmek durumunda kaldılar. Türkiye'nin iki önemli siyasal olayının arasında kalan dönemde var olabilen İzmirli Dördüzler bir dönemin sosyal ve siyasi simgesiydiler. Onlara yönelen toplumsal ilgi giderek azaldı ve

belirli bir süre sonra hayatta olmalarına karşın kentin toplumsal belleğinden silindiler.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

- İzmir Belediyesi. (1953, Ekim). *İzmir Belediyesi 1953 Yılı Çalışma Raporu*, s.52.
- İzmir Belediyesi. (1956, Ekim). *İzmir Belediye Meclisi 1-31 Ekim 1956 Mutat Toplantılarına ait Tutanak*. C. 83, s.291.

Yazarı Belli Yayınlar

- Başçı, K. (1950, Ekim 20). Dördüzler İzmir Çocuk yuvasındaki Dairelerinde. *Cumhuriyet Gazetesi*
- Esen, İ. (1950, Eylül 2). Kırkbirinci Günlerinde Kırk bir Kere Maşallah. *Demokrat İzmir Gazetesi*
- _____ (1951, Temmuz 17). İzmirli Dördüzler 1 Yaşına Giriyorlar: *Demokrat İzmir Gazetesi*
- Göçmenoğlu, T. (2010). Fuar'da Ne Güzel Eğlendik. *KNK Kent Konak Dergisi*, Fuar Özel Sayısı: 4, s.27.
- Gölgesiz Gedikler, H. (2012). 1950'li Yıllarda İzmir, Şenocak Yayınları, İzmir, s. 436.
- Gür, C. (1978, Haziran 26). Hasret Canlarına Tak Etti. *Yeni Asır Gazetesi*
- Hanhan, Z. (1955 Mart 26). Bu Şehir. *Demokrat İzmir Gazetesi*, 2.
- _____ (1955, Nisan 1). Görünen Köy. *Demokrat İzmir Gazetesi*, 2.
- Kipkurt, G. (1951, Nisan 23). Dördüzler 9 Aylık Oldular. *Anadolu Gazetesi*, 1, 2.
- Kültür A. (1951, Nisan 7). Dördüzleri Ziyaret. *Yeni Asır Gazetesi*, 2.
- Molo Ş. (1953, Temmuz 23). İzmir'in Dördüzleri 4 Yaşına Girdiler. *Ege Ekspres Gazetesi*, 1.
- Özay, M. (1954, Temmuz 22). İzmirli Dördüzler 5 Yaşına Giriyorlar. *Yeni Asır Gazetesi*, 2.
- Vefa, Ö. (1951, Temmuz 23). Dördüzler İzmirlidir. *Demokrat İzmir Gazetesi*, 2.

Yazarsız Gazete Haberleri

- Başkaları Dördüzlere Nasıl Bakıyorlar. (1950, Eylül 17). *Demokrat İzmir Gazetesi*, 3.
- Bayan Göksekin Dördüzleri Ziyaret Etti. (1953, Aralık 31.) *Ege Ekspres Gazetesi*

Bayan Meral Aydınbay Yeni Elbiseleri Giydirilen Dördüzlerle Bir Arada. (1951, Mart 1). *Yeni Asır Gazetesi*

Belediye Dördüzlere 500 Lira Hediye Etti. (1953, Şubat 3). *Yeni Asır Gazetesi*, 1, 4.

Cumhuriyet Gazetesi, 1,4.

Dördüzler 5 Yaşında. (1954, Temmuz 25). *Demokrat İzmir Gazetesi*

Dördüzler Babaları Tarafından Alındı. (1950, Ekim 1) *Cumhuriyet Gazetesi*, 1,3.

Dördüzler Bugün Bir Yaşını Dolduruyor. (1951, Temmuz 23). *Anadolu Gazetesi*

Dördüzler Festivali Büyük İlgi Topladı. (1952,Eylül 22). *Demokrat İzmir Gazetesi*, 1, 2.

Dördüzler Festivali. (1954, Eylül 15). *Yeni Asır Gazetesi*

Dördüzler Festivali. (1954, Eylül 24). *Yeni Asır Gazetesi*

Dördüzler Gecesi. (1953, Eylül 23). *Ege Ekspres Gazetesi*, 1.

Dördüzler Gecesi. (1953, Eylül 23). *Yeni Asır Gazetesi*

Dördüzler İçin Hususi bir Ev Tutulacak. (1955, Mayıs 17). *Demokrat İzmir Gazetesi*

Dördüzler Okula Başladı. (1955, Eylül 27). *Demokrat İzmir Gazetesi*, 1, 5.

Dördüzler Tam Bir Aylık Oldular. (1950, Ağustos 24). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1,4.

Dördüzler Tekrar Hastaneye alınıp Orada Bakılacaklar. (1950, Ekim 4). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1.

Dördüzler Üçüncü Yıldönümlerini Kutladılar. (1952, Temmuz 24). *Ege Ekspres Gazetesi*

Dördüzler. (1951, Ağustos 12). *Yeni Asır Gazetesi*, 6.

Dördüzlerin Durumu. (1955, Nisan 12). *Yeni Asır Gazetesi*

Dördüzlerin Sağlık Durumları Saatten Saate Düzelmeye Başladı. (1950, Temmuz 26).

Fuarda Dördüzler Gecesi. (1959, Eylül 22). *Yeni Asır Gazetesi*

İlin Dördüzlere Yapacağı Yardım. (1955, Kasım 13). *Ege Ekspres Gazetesi*

İzmir'in Dördüzleri Daha İyi Bakılacak. (1955, Mayıs 17). *Ege Ekspres Gazetesi*, 2.

İzmirli Dördüzler Büyüyor. (1953, Şubat 3). *Anadolu Gazetesi*

İzmirli Dördüzler Doğum Günlerini Kutluyorlar. (1957, Temmuz 24). *Yeni Asır Gazetesi*, 1, 2.

İzmirli Dördüzler Festivali. (1954, Eylül 15). *Demokrat İzmir Gazetesi*

İzmirli Dördüzler İçin Dün alınan Kararlar. (1955, Mayıs 17). *Yeni Asır Gazetesi*, 2.

İzmirli Dördüzler Ne Âlemde. (1953, Nisan 13). *Demokrat İzmir Gazetesi*, 4.

İzmirli Dördüzler Tam Altı Aylık Oldular. (1951, Ocak 23). *Yeni Asır Gazetesi*, 1, 3.

İzmirli Dördüzler Tekrar Şehrimizde Kalacaklar. (1954, Temmuz 24). *Yeni Asır Gazetesi*, 1, 6.

İzmirli Dördüzler ve Çocuk Balosu. (1953, Nisan 23). *Yeni Asır Gazetesi*

İzmirli Dördüzler. (1953, Aralık 31). *Yeni Asır Gazetesi*, 1, 2.

İzmirli Dördüzler. (1950, Temmuz 25). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1, 4.

İzmirli Dördüzler. (1953, Şubat 3). *Ege Ekspres Gazetesi*, 1.

İzmirli Dördüzlere Belediye 500 lira Yardımda Bulundu. (1953, Şubat 3). *Demokrat İzmir Gazetesi*

İzmirli Dördüzlere Her Ay 700 Liralık Yardım Yapılacak. (1955, Haziran 29). *Yeni Asır Gazetesi*, 2.

Yavru Fil Mohini Nihayet Dün Geldi. (1950, Aralık 26). *Cumhuriyet Gazetesi*, 1,3.

Kişisel Görüşmeler

Demirel, A. (2012, Mayıs 26). Kişisel Görüşme

İnternet Kaynakçası

CNN News (1997, Nowember 19). [The Dionne quintuplets: A Depression-era freak show.](http://edition.cnn.com/US/9711/19/dionne quintuplets: A Depression-era freak show.)

<http://edition.cnn.com/US/9711/19/dionne quintuplets/> (E.T. 30. 01. 2016)

Gafney, D. (2009, March 23). The Story of the Dionne Quintuples. Wichita, Kansas. http://www.pbs.org/wgbh/roadshow/fts/wichita_200803A12.html (E.T. 30. 01. 2016)